

municari potest, tuncque dubitari potest, an sacerdos excommunicatus possit tale sacramentum ministrare. Et quamvis Doctores frequenter hoc non tractent, tamen ex generalibus principiis positus videtur concludendum, in eo casu id licere, quia moraliter loquendo, et secundum ea, quæ frequentius accidunt, fieri potest, ut æterna salutis illius hominis pendeat ex receptione illius sacramenti, quia fortasse erat tantum attritus, et per illud sacramentum fiet ex attrito contritus; ergo jam tunc revocatur ille casus ad articulum absolute necessitatis moralis. Imo reduci potest ad necessitatem pœnitentiæ, ut saltem perfecte habeatur in voto, cum non possit in re ipsa suscipi. Et quoad hæc omnia eadem ratio est de sacramento confirmationis.

24. Ordo vero et matrimonium vix possunt in quæstionem venire. Quanquam de matrimonio exogitari possit casus, in quo moraliter necessarium sit, vel ad spiritualem salutem hominis morientis, vel ad magnum commodum temporale filiorum, ut in articulo mortis uxorem ducat, quam usque ad illum in concubinam habuerat, et quod nullus alius adsit sacerdos nisi excommunicatus, qui interesse possit; in quo casu, quantum est ex parte censuræ, non dubito, quin licite possit huiusmodi sacerdos adesse tali matrimonio, tum quia necessitas est moraliter gravissima, et ita habet locum illa particula *neesse*; tum etiam quia ille sacerdos tunc revera non ministrat sacramentum, sed solum adest ut testis qualificatus jure Ecclesiastico necessarius ad valorem talis contractus, et consequenter ad substantiam sacramenti. Et ideo per se non videtur illa communicatio adeo gravis, quin propter talem necessitatem liceat.

An propter necessitatem tertiæ personæ aut boni communis possit excommunicatus sacramentum ministrare.

25. Ultimo ex principiis positus facile expectari potest aliud membrum supra positum, an propter necessitatem aliorum seu tertiæ personæ possit interdum excommunicatus ministrare sacramentum. Quæ dubitatio vix habere potest locum nisi in sacramento Ordinis vel matrimonii, quia hæc duo tantum ordinantur ad bonum commune et aliorum. Et de matrimonio jam satis dictum est; de Ordine vero accidere posset in aliqua provincia esse magnam necessitatem sacerdotum

seu clericorum, et non esse nisi unum Episcopum excommunicatum. Qui casus et similes sunt rarissimi, et ideo in specie a Doctoribus non tractatur, et principia posita sufficiunt, ut juxta necessitatem occurrentem possit quis prudenter judicare, an sit talis, ut ad excusandum sufficiat. Non enim dubito, quin huiusmodi esse possit, cum bonum commune præferendum sit privato.

SECTIO II.

Utrum sacramenta illicite ab excommunicato ministrata valida sint et effectum habeant.

1. *Regula generalis.* — In hac quæstione fere nulla est difficultas nisi in sacramento pœnitentiæ, ut in simili diximus superius, quando excommunicatio est ex parte suscipientis effectum. Sit ergo hæc generalis regula: omnia sacramenta, præter pœnitentiæ, ab excommunicato collata, servato Ecclesiastico ritu, ita ut nullus alius intercedat defectus nisi censura ipsius ministri, rata sunt, et valida, et per se loquendo conferunt totum effectum proprium, nisi aliunde intercedat obex ex parte recipientium. Hæc assertio est certa juxta principia fidei, quæ de sacramentis in genere, in 3 tomo tradidimus, disp. 44, sect. 4. Ratio vero est, quia nec sacramentum, nec effectus ejus potest, vel propter iniquitatem ministri, vel propter Ecclesiæ prohibitionem impediri, si applicatur debita materia et forma, cum debita intentione circa subjectum capax; illis enim tribus sacramentum perficitur ex institutione Christi, ut Concilium Florentinum dixit. Præterea declaratur breviter discurrendo per singula.

2. Et quidem de baptismo, confirmatione et Eucharistia, id est certum ex iis quæ adduximus 3 tomo, disputat. 23, sect. 4, et disput. 36, sect. 3, ac disput. 61, sect. 3, et disput. 77, sect. 2. Ex quibus etiam constat, idem dicendum esse de Missæ sacrificio oblato ab excommunicato; est enim verum ac validum, quia eadem est ratio de illo et de sacramento, quod jurisdictionem non requirit, sed ex sola potestate ordinis pendet; nam ita etiam se habet sacrificium, quatenus a sacerdote in Christi persona offertur, et ideo et validum est et de se efficax, quia malitia ministri non impedit effectum, quem opus ipsum habet ex institutione Christi. An vero impediat censura ministri peculiarem effectum, quem potest habere sacrificium quoad substantiam ejus, vel quoad orationes et cæremo-

nias, quæ in illo fiunt, quatenus in persona Ecclesiæ offeruntur, paulo inferius dicam. Præterea de sacramento matrimonii id supra ostendimus ex cap. Significasti, de Eo qui duxit, etc., nam ex illo habemus matrimonium inter excommunicatos validum esse, cum tamen ipsi sint quasi proprii ministri illius sacramenti quoad substantiam ejus; sacerdos autem ex institutione Christi non erat necessarius. Nunc autem ex institutione Concilii Trident. requiritur, non vero ut minister, sed ut testis specialis, seu quædam circumstantia vel solemnitas ad valorem contractus necessaria. De tali ergo sacerdote dubitari posset, an, si excommunicatus sit, censura annullat actum ejus quoad vim ferendi testimonium, et consequenter reddat nullum tale sacramentum. Mihi vero pro certo est, non annullare, quia ille non est actus jurisdictionis proprius, de quo plura inferius. Deinde de sacramento Ordinis et extremæ unctionis eadem omnino ratio est, quæ de sacramento confirmationis, et illa quæ superius adduximus pro sacramento Ordinis ab excommunicato suscepto, magis directe id probant de collato ab excommunicato, et de utroque id magis constabit ex solutione sequentium difficultatum.

An sacramentum extremæ unctionis ab excommunicato collatum validum sit.

3. *Quorundam opinio.* — *Improbatur.* — *Vera resolutio.* — Tres enim occurrunt circa tria sacramenta. Prima est circa sacramentum extremæ unctionis. De quo nullus Catholicus negat esse validum datum ab excommunicato, si a recipiente digne suscipiatur, quia non requirit jurisdictionem in ministro, sed solum quod sit sacerdos; ille autem potest omnia substantialia, et necessaria applicare, etiamsi excommunicatus sit. Quia vero, per se loquendo, graviter peccat is, qui ab excommunicato tale sacramentum suscipit, ideo dicunt aliqui hoc sacramentum nullum esse, quoties a ministro excommunicato suscipitur, sine sufficiente excusatione ex parte suscipientis, qui consequenter idem dicunt de excommunicato suscipiente tale sacramentum absque excusatione. Ita tenet Ugolin., tab. 4 de Cens., cap. 43, § 46, num. 43. Cujus fundamentum est, quia, ut hoc sacramentum valeat, necesse est, ut qui illud suscipit, contritus et in gratia sit, quam dicit esse communem doctrinam Theologorum in 4, dist. 23. Sed

deceptus est non distinguens inter valorem sacramenti et effectum ejus; Theologi enim, quos citat, loquuntur de effectu, non de valore sacramenti, neque in D. Thoma, Soto, aut aliis Thomistis aliud reperietur Scotus autem, quem citat, quamvis in definitione illius sacramenti ponat, quod sit, *unctio hominis infirmi pœnitentis, etc.*, tamen explicans illam ultimam particulam ait, *Additur pœnitentis, quia nullus est capax istius sacramenti digne, nisi sit in gratia*; ubi illa particula, *Digne*, satis declarat illum loqui de sacramento quoad effectum gratiæ. Itaque illud fundamentum falsum est; obex enim peccati ex parte suscipientis positus nunquam est contra substantiam sacramenti, nisi ubi dispositio pœnitentis per contritionem est pars ipsius sacramenti; quod est verum in sacramento pœnitentiæ, non vero extremæ unctionis, ut supra suo loco latius declaravi. Est ergo validum hoc sacramentum datum, et receptum ab excommunicato, sive recipiens peccet, sive non. Solum est differentia, quia si recipiens non peccat mortaliter, et alioqui est dispositus, recipit cum sacramento effectum; si vero peccat, licet sacramentum validum sit, non habet tunc effectum. Probabile autem est, ablato postea obice, effectum recuperari, ut in superioribus etiam diximus.

Exponuntur decreta, quæ probare videntur sacramentum Ordinis ab excommunicato collatum, esse irritum.

4. Circa sacramentum Ordinis nonnulla Pontificum decreta difficultatem faciunt, quæ sæpe ita loquuntur, ut ordinationes ab excommunicatis, seu hæreticis factas, irritas vocent, aut dicant non esse consecrationes. Sic Gregor., lib. 3, epist. 40, agens de ordinatione ab excommunicato facta: *Consecrationem, inquit, dicere nullo modo possumus, quæ ab excommunicatis est hominibus celebrata.* Et habetur in cap. 1, 9, quæst. 1, et in cap. 3, citatur Damasus Papa dicens, reiterandum esse, quod sic collatum est; et alia similia in illa quæstione continentur, et Glossæ ibi alia referunt. Verumtamen certæ res est, Episcopum excommunicatum verum conficere sacramentum, si alioqui substantialem formam Ecclesiæ servet, propter rationem superius factam. Unde etiam est certum, per talem ordinationem imprimi characterem, quia hic effectus impediri non potest, si sacramentum rite administratur. Ex quo etiam

fit, ut tale sacramentum iterari non possit. Quæ omnia constant ex generali doctrina de sacramentis, et ex decretis statim citandis. Duo igitur modi sunt interpretandi illas locutiones canonum, et juxta exigentiam loci alter illorum accommodandus erit: prior est, ut sit sermo de ordinatione, vel consecratione illegitime facta, non solum ob censuram, vel excommunicationem ministri, sed etiam quia non servavit substantialem formam, eo quod esset hæreticus aut ignarus. Alter modus est ut tales ordinationes dicantur irritæ quoad executionem, seu usum Ordinis, vel (quod idem est) quoad acceptationem Ecclesiæ, quæ non admittit sic ordinatos in gradum; et ordinem ministrorum.

5. *Ugolini expositio ad Gregorii locum rejicitur.* — *Vera expositio.* — Priori modo exponit Ugolinus, dict. § 16, num. 5, verba Gregorii superius citata. Fundatur autem præcipue in illa particula, *Illicite celebrata*; adverbium tamen illud, *Illicite*, in quo præcipuam vim constituit, non est apud Gregorium in originali, neque apud Gratianum, in dict. cap. 1, in quo verba Gregorii refert, sed habentur in cap. 2, quod est Paleæ, et coincidit cum sententia Damasi citata. Et præterea quamvis Gregorius loqueretur de ordinatione illicite ab excommunicato facta, non oporteret intelligi de illicita ex parte formæ, id est, illegitime, seu irritate facta, quia nec verbum *Illicite*, in rigore hoc significat, neque oportet intelligere adverbium illud addi ad distinguendam illam ordinationem ab alia, quæ licite ab excommunicato fit, sed solum ad explicandum ordinationem hoc ipso quod ab excommunicato fit, illicite fieri. Quanquam etiam potuisset verbum illud addi ad excludendum omnem prætextum ignorantia, vel aliam similem excusationem. Item non oporteret addere, *ab excommunicatis*, nam ordinatio illicita illo sensu, a quocumque detur, erit nulla. Sine dubio ergo Gregorius loquitur de ordinationibus rite factis, ut evidenter constabit legenti ipsam epistolam, quia non loquitur de ordinationibus factis ab hæreticis, aut in aliquibus locis remotis, ubi fingi possit ignorantia, sed in medio Catholicæ Ecclesiæ contra jussionem suam sub anathemate. Quapropter necessario sunt exponenda illa verba posteriori modo. Unde quod ait, *Nulla modo consecrationem dicere possumus*, non ideo dicit, quia persona non maneat in re ipsa ordinata, et consecrata, sed quia sic ordinatus, ab Ecclesia

non admittitur ad gradum, et executionem Ordinum, juxta cap. 4 et 5, 9, quæst. 1, et alia, quæ referuntur, 1, quæst. 7, quæ præcedente disputatione adduximus, agendo de excommunicato suscipiente Ordines. Ubi etiam expendimus (quod in hujusmodi decretis considerare necesse est) hujusmodi sic ordinatos, quamvis in principio non admittantur, postea peracta pœnitentia, et sufficienter vita emendata, admitti ad usum suorum Ordinum, sine nova ordinatione. Et ex VII Synodo, act. 1, et refertur in cap. Convenientibus, 1, quæst. 7, constat aliquando recipi ab Ecclesia ordinatos ab hæreticis in Ordine suo ob aliquas justas causas; ergo supponit illam esse veram ordinationem, suspensionem autem, vel irregularitatem ab Ecclesia imponi, aliquando vero remitti, vel non imponi, propter justam causam.

6. *Exponitur locus Damasi.* — Quocirca in hujusmodi decretis etiam est attente considerandum, non dicere, hujusmodi sic ordinatos non habere Ordines, sed non habere Ordinis, vel clericatus honorem, ut patet ex Innocentio Papa, epist. 22, et habetur cap. Ventum est, 1, quæst. 1, ubi ponderanda sunt illa verba, *Neque ex iis aliquem in clericatus honorem, vel exiguum subrogare*; nam, quod ille exaggerare voluit per illam particulam, *Neque exiguum*, explicuit alio loco Gregorius per illa verba, *Nos consecrationem dicere nullo modo possumus*. Atque hoc satis declarat factum Urbani II, quod refertur in cap. Daibertum, 1, quæst. 7, ubi diaconum a ministro præciso ordinatum, et prius non admissum, in suo Ordine postea admittit, dicens: *Utilitatibus Ecclesiæ pro viribus insudantem, ex integra Ecclesiæ necessitate ingruente diaconum constituimus*; non quidem iterum ordinando, ut Glossa ibi intellexisse videtur; loquebatur enim ad absentem, quem ordinare non poterat; sed dispensando in suspensione prius contracta. Itaque illa expositio posterior necessario admittenda est; imo, ubicumque non constat, vel ex verbis ipsis, vel ex antecedentibus et consequentibus, sermonem esse de ordinatione aliunde habente substantialem defectum, ita sunt exponenda decreta. Aliquando vero necessaria est prior expositio, ut constat ex verbis Damasi Papæ adductis ex cap. 3, 9, quæst. 1, quod sumptum est ex epist. 4 Damasi Papæ, ubi non agit de ordinatis ab excommunicatis, et ideo textus ille nihil ad causam præsentem facit; sed agit de Chorepi-

scopis, et dicit ordinatos ab eis esse iterum ordinandos, quia illi Chorepiscopi tantum erant presbyteri coadjutores Episcoporum, qui propterea non poterant propria Episcopalia munera, ea præsertim, quæ ex potestate ordinis Episcopalis pendent, exercere; quod late in tota illa epistola Damasus prosequitur.

7. *Qui fuerint Chorepiscopi.* — Objici vero potest c. 10, Concil. Antioch., ubi dicitur Chorepiscopos, ut Episcopos consecrari solitos per manus impositionem Episcoporum. Unde in can. 8, et Chorepiscopi distinguuntur a presbyteris, et simul vocantur vicarii Episcoporum. Propter quæ loca Baronius, in tom. 3 Annalium, circa annum 357, satis post medium, ait Chorepiscopos, licet essent vicarii Episcoporum, fuisse Episcopos consecratos, potuisseque conferre Ordines sacros; Bellarminus autem, 1 tomo, lib. 4 de Cleric., cap. 47, duos ordines Chorepiscoporum distinguit, qui omnes erant vicarii Episcoporum; sed quidam erant presbyteri tantum, alii vero consecrati Episcopi, sicut nunc sunt annulares Episcopi, qui sæpe assumuntur a propriis Episcopis, ut coadjutores. Et de iis posterioribus ait loqui Concilium Antiochenum. Unde ibidem dicitur tales Chorepiscopos potuisse ordinare clericos usque ad subdiaconum, non vero diaconum, vel presbyterum, *præter civitatis Episcopum*. Alia vero translatio habet, *præter conscientiam Episcopi civitatis*, quo significatur de ipsius licentia potuisse etiam hos Ordines dare, et consequenter illos fuisse veros Episcopos. De prioribus autem videtur loqui Concilium Neocæsariense, cap. 13, ubi dicitur Chorepiscopos fuisse introductos loco septuaginta discipulorum, et eorum munus exercuisse; certum est autem septuaginta discipulos locum habuisse simplicium presbyterorum, et de iis etiam intelligitur Damasus Papa.

8. Sed difficultas adhuc superest, quoniam Damasus adducens eundem canonem Concilii Antiocheni videtur ex professo probare illos non fuisse veros Episcopos, *quia nec locus, ait, cum ordinatione concordat, nec ordinatio cum loco; quia ad villas tantum instituebantur pro quibus Episcopi fieri non debent*. Unde etiam ordinationes ab illis collatas significat fuisse nullas et iterandas. Sed si attente considerentur verba Damasi, potius dicit illos Chorepiscopos, de quibus Concilium Antiochenum, fuisse vere consecratos Episcopos; et ad hoc etiam ponderat, quod non ab Epi-

scopo, sed ab Episcopis dicuntur consecrati; subdit vero postea, id merito mutatum esse, quia non decebat dignitatem Episcopalem, ut pro villis et oppidis Episcopi consecrarentur. Unde cum ait, ordinationes illas esse iterandas, quæ ab illis Chorepiscopis dabantur, intelligit de illis, qui suo tempore durabant, qui jam revera non consecrabantur in Episcopos, quantum ex illa epistola licet colligere.

Num benedictiones seu consecrationes ab Ecclesia introductæ, ab excommunicato factæ, ratæ sint.

9. *Communis sententia.* — Tertia difficultas est circa matrimonium, non quidem quoad substantiam ejus, jam enim diximus huic nihil obstare quod parochus excommunicatus sit, sed quoad solemnem benedictionem, quæ in templo dari solet conjugatis, quod etiam quæri posset de solemnitate ritus baptismi, si ab excommunicato fiat. Et in universum de omnibus his sacramentalibus, seu consecrationibus et benedictionibus ab Ecclesia introductis, an factæ ab excommunicato ratæ sint, esto ipse excommunicatus peccet ea munera exercendo. In qua re generalis et communis sententia est, hæc omnia, quæ jurisdictionem non requirunt, sed solum sacerdotalem, vel Episcopalem Ordinem, valida esse, si minister talem Ordinem habeat, et in reliquis debitum ritum servet, etiamsi excommunicatus sit; ita Sylvester, verb. *Consecratio*, 2, in 6, et Angelus, eodem verb. et num., et Tabiena, num. 8. Et ratio est, quia excommunicatio nihil aufert, quod sit de necessitate hujusmodi effectuum, vel actionum, etiamsi illas prohibeat; quia non sunt actiones, quæ a jurisdictione pendeant, neque ex bonitate operantis, aut honestate suæ actionis; hæc enim ratione supra ostendimus valida esse sacramenta collata ab excommunicato, quando jurisdictionem non requirunt. Propter quod sententia hæc communis est, ut statim referam.

10. Occurrit vero dubium, ex differentia inter hæc sacramentalia, et sacramenta, quod sacramenta sunt ex institutione Christi, ex qua habent definitum ritum, et certum ministrum, qui non potest ab Ecclesia mutari, vel ita impediri, ut sacramentum factum non teneat, si cætera necessaria concurrant; sacramentalia vero sunt ex institutione Ecclesiæ, quæ determinat ministrum, et posset si

vellet, apponere hanc conditionem ut necessariam ad substantiam talis actus, quia hoc pendet ex institutione ejus. Respondeo, potuisse, tamen de facto non constare hoc fecisse, neque in decretis esse aliqua verba quibus significetur tales actus esse irritos. Et ideo vera est sententia communis. Nihilominus graviter peccat sacerdos excommunicatus exercendo hujusmodi actus; nam, licet illa in rigore non sit collatio sacramenti, est tamen communicatio quaedam in divinis, et in quodam sacro ministerio solemniter et publico; unde sine dubio est materia sufficiens gravis culpæ. An vero sacramentalia sic facta ab excommunicato indigeant aliqua reconciliatione, vel quasi dispensatione, dicam sequente disputatione.

44. Hic vero occurrit difficultas supra huc remissa de excommunicato sacrum faciente, an vere offerat, et oret in persona Ecclesiæ, et sub ea ratione habeat effectum ministerium ejus quoad impetrationem in persona Ecclesiæ; nam ex dicta resolutione videtur sequi habere effectum, nam si in aliis consecrationibus vel sacramentalibus excommunicatus operatur ut minister Ecclesiæ, quamvis male faciat, ergo in orationibus etiam, et caeremoniis Missæ. Atque ita sentit Gabriel, lect. 27 in canonem, qui ait, sacerdotem ex vi suæ ordinationis esse ministrum Ecclesiæ, cui prohiberi quidem potest ne illud munus exequatur, non tamen ita potest ab illo separari, ut, si illud facere tentet, factum non teneat, quamvis male faciat. Nihilominus tamen oppositum censeo verius, quod tenet aperte D. Thom., 3 part., quæst. 82, art. 7, ad 3, et frequentius Doctores in 4, dist. 13; præsertim Palud., quæst. 1, art. 3; et Soto, quæst. 1, art. 8; et Scotus, quæst. 2, in principio, ubi etiam Magister idem sentit, et Guillelmus Paris., tract. de Sacram. Ordinis. Fundamentum est, quia quod aliquis oret in persona Ecclesiæ, ab Ecclesia pendet, et non comitatur immutabiliter ipsum characterem sacerdotalem; excommunicati autem sunt ab ipsa Ecclesia præcisi, et separati, ne nomine suo apud Deum intercedant; et ideo sub ea ratione ministerium eorum non habet valorem, nec efficaciam, ut latius dixi, 3 tom., disput. 77, sect. 2, et quæ diximus disputatione præced., sect. 4, hoc confirmant. Igitur sacramentalia ab excommunicato facta, dicuntur esse rata, quia iterari non debent juxta institutionem et usum Ecclesiæ; tamen orationes, et similia, quæ ab excommunicatis

fiunt, non habent hanc habitudinem ad Ecclesiam, nimirum, ut nomine ejus, et quasi ab ea principaliter orante fundantur. Et hæc sint satis de cæteris sacramentis, et de sacrificio.

An sacramentum pœnitentiæ ab excommunicato collatum validum sit.

12. *Dubium occurrens resolvitur.* — *Conclusio.* — De sacramentum pœnitentiæ dicendum est, ab hujusmodi excommunicato collatum extra casum extremæ necessitatis ipsius pœnitentis, de quo supra dictum est, non esse validum. Est communis, et certa sententia, ut videre licet in iis, quæ citat Covarr., cap. Alma, 1 part., § 6, num. 6; et Navarr., in Manuali, cap. 9, num. 8; et Medina, tract. 2 de Confess., quæst. de Absolut. tributa a curato excomm. denunc., et quæst. de Absolut. trib. ab excomm. manifest. percuss. clerici. Ratio est, quia minister sacramenti pœnitentiæ, si non habet jurisdictionem, non conficit sacramentum, ut constat ex cap. Omnis utriusque sexus, et ex decreto Concilii Florent., et ex Trident., sess. 14, cap. 7, et ex supra dictis in 4 tom. Sed hujusmodi excommunicatus privatus est omni jurisdictione, ut infra ex professo dicendum est, et sumitur ex cap. Ad probandum, de Sent. et re judicata, et cap. Romana, de Offic. vicar., in 6, et cap. Si is cui, de Offic. deleg., in 6, et cap. Audivimus, 24, quæst. 1, et aliis similibus, quæ licet loquantur in casibus pertinentibus ad jurisdictionem fori contentiosi, tamen non limitantur ad illam, sed supponunt excommunicatum privari simpliciter jurisdictione; nec est major ratio de una, quam de alia, et ita intelligunt ea jura auctores omnes, et in particulari de hac jurisdictione sacramentali hoc indicatur in cap. Si celebrat, de Cleric. excomm. ministrante.

13. *An pœnitens recipiens sacramentum ex ignorantia invincibili ab excommunicato sacramentum recipiat.* — Est autem hæc conclusio extra controversiam, quando pœnitens novit sacerdotem esse sic excommunicatum, et nihilominus sciens et prudens ei confitetur; imo tunc duplex concurrat causa nullitatis, altera ex defectu jurisdictionis, altera ex defectu materiæ essentialis, qualis est integra confessio cum sufficiente dolore; hanc enim habere non potest, qui actu, et voluntarie peccat mortaliter in ipsa confessione; quod verum esse censeo, etiam de illo, qui

ex ignorantia hoc facit, quæ a mortali culpa non excusat. Difficultas vero est, quando pœnitens hoc facit ex ignorantia invincibili censuræ ipsius sacerdotis; tunc enim jam non intervenit defectus materiæ, ut per se constat, neque etiam defectus jurisdictionis, nam licet excommunicatus alioqui, per se loquendo, illam non habeat, in illo tamen casu videtur Ecclesia illam supplere, tum quia supra agentes de censuris in communi hac ratione diximus effectus censuræ impediri interdum per ignorantiam, ut actus publici bona fide facti valeant, argumento L. Barbarius, ff. de Offic. Prætor.; tum etiam quia in hujusmodi casibus, reddit ignorantia probabilis excusatos, ut dicitur in cap. Apostolicæ, de Cler. excomm. minist.

14. *Dubii resolutio.* — Respondetur distinctione hic opus esse: aut enim illa ignorantia procedit ex communi et publica existimatione, qualis contingere potest, si hujusmodi excommunicatus, denunciatus vel manifestus percussor clerici in uno loco, ad alium remotissimum recedat, et ibi recipiat beneficium, vel ad hoc ministerium exponatur publice. Et in hoc casu concedo absolutionem ab illo bona fide susceptam validam esse, et Ecclesiam propter commune bonum illi conferre jurisdictionem, ex illo generali principio adducto et supra satis tractato; et in specie hoc docuit Ugolin., tab. 4, cap. 43, § 16, num. 12. At vero quando ignorantia procedit ex solo privato et particulari errore, tunc licet ipse invincibilis sit et propterea excuset a culpa, nihilominus sacramentum invalidum est ex defectu jurisdictionis, estque confessio illa iteranda, quia reipsa non est subjecta clavibus, nec vero judici in illo foro, ut in particulari notarunt Medina, Covarruvias et Ugolinus, citatis locis. Et ratio est, quia ibi cessat ratio communis boni, seu publici officii secundum communem existimationem; et ideo Ecclesia non supplet illum defectum, quia leges morales non attendunt particularia incommoda, sed id, quod bono communi expedit.

15. *Alia vero difficultas hic erat, esto non possit excommunicatus per se confessiones audire, possit tamen alteri vices suas committere.* Aliqui enim auctores id affirmant, ut Paludanus, dist. 23, quæst. 2, art. 2, num. 47, quem sequuntur Sylvest., verb. *Unctio*, num. 4, et Armil., n. 5, etiam si (inquiunt) excommunicatus non possit jurisdictionem suam delegare, quia dare hanc licentiam (ait

Palud.) non est jurisdictionis, sed ordinis actus. Sed ex hoc ipso fundamento constat hanc sententiam falsam esse, nam concedere facultatem audiendi confessiones, non est actus ordinis, sed jurisdictionis, tum quia etiam non sacerdos interdum dat illam facultatem; tum etiam quia illa potestas non est necessario conjuncta cum Ordine; tum denique quia actus manat a potestate proportionata; sed per facultatem illam datur jurisdictio; ergo manat a potestate jurisdictionis; excommunicatus autem non potest licite aut valide exercere actum jurisdictionis, neque etiam potest conferre usum jurisdictionis quem non habet; ergo non potest facultatem illam dare. Imo etiam addo Episcopum excommunicatum non posse tunc aliquem in confessorem approbare seu exponere, etiamsi illi jurisdictionem non conferat, quia illam approbatio est actus jurisdictionis, ac propterea nullus, juxta ea quæ inferius de hac re dicentur.

SECTIO III.

Quam poenam incurrant excommunicati ministrantes sacramenta, vel qui ab illis recipiunt.

1. *Generalis regula.* — Regula generalis est, excommunicatum ministrantem ex officio quodlibet sacramentum, aut sacrificium Missæ celebrantem, ipso facto irregularem effici. Est enim hoc expressum in jure, ex c. Si quis, 4, 41, q. 3. Verba sunt: *Non liceat ei (id est excommunicato sic ministranti) nec in alio Concilio spem reconciliationis habere, neque ultra recolligi, seu reconciliari, ut habet alia littera.* Quæ verba non possunt intelligi de absolutione ab excommunicationis censura, cum hæc non possit esse perpetua, neque ejus absolutio denegetur ei, qui cum debita submissione et satisfactione ad Ecclesiam redit; ergo poena, quæ ibi ut irremissibilis judicatur, nihil aliud esse potest nisi irregularitas. Quod clarius colligitur ex c. Si quis, 3, ubi non negatur reconciliationis, sed restitutionis spes, nimirum in ministerium clericale. In cap. autem ultimo, de Clerico excommunic. ministr., dicitur, sacerdotem minori excommunicatione ligatum non fieri irregularem celebrando; ubi supponitur secus esse, si fuerit majori excommunicationi irretitus; et ita omnes Doctores ibi intelligunt. Et quamvis textus loquatur de sola celebratione, quæ proprie significat Missæ sacrificium, nihilominus Doctores intelligunt idem esse de omnium sacramentorum administratione, et de omni

celebratione divinorum officiorum, juxta modum loquendi aliorum textuum, in eodem titulo. Et ita id extendunt auctores ad omnem actum sacrum publicum, solemnem, et proprium alicujus Ordinis, etiam ex minoribus, ita ut lector, vel acolythus, etc., excommunicatus, in suo Ordine ministrans solemniter, irregularis fiat; et a fortiori subdiaconus, vel diaconus, solemniter Epistolam cantans vel Evangelium. Quæ sententia valde communis est, ut latissime refert Ugolin., tab. 4, c. 14, § 1, per totum, et attingit Navarrus, in Manuali, c. 27, n. 163, ubi de suspensio loquitur, et n. 244, de excommunicato; et dicit esse opinionem communem Juristarum. Eandem docent communiter Theologi in 4, dist. 18; Richard., art. 7, quæst. 5; Gabriel, quæst. 2, art. 3, et alii. Item Summistæ, verb. *Irregularitas*, et verb. *Excomm.*, et Majolus, lib. 3 de Irregularitate, c. 21.

2. Qui generatim ad hoc citant totum titulum de Clerico excommunicat. minist. In quo nullum textum invenio satis urgentem præter ultimum. Nam in primo et secundo capite non est sermo de clerico excommunicato, sed deposito, et potius ille excommunicari præcipitur, si contumaciter se ingerat officiis divinis, a quorum ministerio depositus est. In capite autem tertio est sermo de excommunicato celebrante divina officia; non tamen dicitur fieri irregularis, imo neque aliqua pœna ei ipso jure imponitur; sic enim dicitur: *Nisi moniti sine dilatione redierint, perpetuæ depositionis sententiam incurrant*; ergo, si admoniti redeant, non deponentur, neque ex vi illius textus aliquam irregularitatem incurrunt. Similiter, in c. 4, nulla est mentio de irregularitate, neque alicujus pœnæ ipso jure impositæ, sed depositionis ab homine imponendæ, ut patet ex illis verbis: *Omnes in perpetuum ab officio sacerdotali deponas*. Et inferius additur, si numerus delinquentium quadragenarium numerum excedat, non omnes esse perpetuo deponendos, sed eos, qui magis causam delicti dederunt: *Alios vero (ait) ab officio ad tempus suspendas*. In capitulo autem quinto non fertur pœna, sed refertur a canone infligi propter hoc delictum, non tamen explicatur, an illa pœna sit irregularitas, neque an sit ipso jure lata vel ferenda. In capite autem sexto, solum est sermo de quadam alia pœna ab homine imponenda, ibi: *Rationabiliter poteris omnibus*

beneficiis Ecclesiasticis expoliare, et similis pœna proponitur in c. 7, § Quæsiivistis. In c. vero 8 et 9, non est sermo de hac re.

3. *Navarri extensio rejicitur*. — Melius id probatur ex c. 4, in fine, de Sent. et re judicata, in 6, et c. 4, et c. Is qui, § Is vero, et c. Is cui, de Sent. excomm., in 6, in quibus aperte traditur suspensum ministrantem in officio sui Ordinis fieri irregularem. Ex quo omnes Doctores argumentum sumunt idem esse dicendum de excommunicato, ut notat etiam Covarr., in c. Alma, p. 1, § 6, in fine. Quod argumentum, ut sit efficax, non debet sumi tantum a simili; nam hæc argumentandi ratio in hujusmodi materiis, firma non est, ut sæpe dixi; sed sumi debet veluti a parte ad totum; nam, licet suspensio sit censura distincta ab excommunicatione, quoad effectum vero suspendendi a ministerio Ordinum habet eandem efficacitatem cum illa. Denique communi omnium Doctorum interpretatione ita intellectum est hoc jus, et communi usu Ecclesiæ ita est receptum, et ideo dubitandum non est de hujusmodi irregularitate, saltem quantum ad activum usum sacramentorum, de quo nunc principaliter agimus; an vero extendendum sit ad omnem actum Ordinis, et quo modo, dicemus disput. sequent.

4. Hic solum adverto, Navarr., in Summ., cap. 27, n. 244, in ultimis verbis extendere hanc irregularitatem ad eum, qui, licet ligatus censura non sit, facit ut alius ligatus censura celebret, præsertim coram se, seu ut ipse Missam audiat. Solumque citat Glossam in Clement. 2, de Privil., verb. *Celebrari*; quæ tamen non loquitur de hoc casu, sed de alio, in quo excommunicatus auctoritate sua facit, ut alius coram se celebret, de quo infra videbimus quale fundamentum in jure habeat. Hæc autem extensio Navarri in jure non habetur, neque a Doctoribus communiter asseritur, quod ego viderim; et ideo non amplector illam, quia pœnæ non sunt extendendæ, præsertim irregularitas, quæ in præsentem solum est imposita sacerdoti excommunicato celebranti, non vero alicui non excommunicato inducenti excommunicatum ad celebrandum; nam licet consulens, præcipiens aut inducens censeatur dignus æquali pœna, tamen donec imponatur a jure, præsertim loquendo de irregularitate, illam non incurrit, cum non sit in jure expressa.

Data regula limitatur, ex parte modi ministrandi sacramenta. Assertio 4.

5. *Ratione suadet dicta limitatio*. — Circa propositam vero regulam inquiri potest, utrum aliquam exceptionem admittat; potest autem cogitari exceptio, vel ex parte modi ministrandi sacramentum, scilicet, ex ignorantia, vel ex scientia, seu ex eo, quod licite vel illicite fiat, vel ex parte ipsorum sacramentorum, ita ut alicujus administratio sine irregularitate fieri possit. Dicendum ergo in primis est, propositam regulam habere locum, quando administratio sacramenti ab excommunicato fit, peccando mortaliter; quoties vero fit cum excusatione sufficiente ad vitandum peccatum mortale, hanc irregularitatem non incurrit. Hanc limitationem adhibent omnes Doctores specialiter quando excusatio provenit ab ignorantia inculpabili, quia expresse habetur in c. Apostolicæ, de Cler. excomm. minist. Ex illo autem textu et ex ratione ejus, scilicet, *quia vos reddit ignorantia probabilis excusatos*, colligitur idem dicendum esse, quoties quælibet alia causa intervenit, quæ hujusmodi ministrantem reddat excusatum. Ratio vero est, quia hæc irregularitas non imponitur propter significationem, sed in pœnam; pœna autem canonica non incurritur, quando non committitur culpa: ergo. Major ex prædicto textu sufficienter colligitur, et ex verbis, quibus alia jura utuntur, in quibus hæc irregularitas imponitur, quia sunt: *Si ausi fuerint*, in cap. Si quis 3, 11, quæst. 3; *si præsumpserint*, cap. Si quis 4, eadem; *si deliquisse constiterit*, cap. Latres, de Clerico excomm. ministrante; *si damnabiliter se ingesserint*, cap. 4 de Sent. et re judicata, in 6; *si contra interdictum hujusmodi divinis se ingerat*, cap. Is cui, de Sent. excomm., in 6. Semper ergo prærequiritur culpa ad hujusmodi irregularitatem incurram. Quocirca, si in conscientia alicui constet, solum ex naturali oblivione, aut inconsideratione, cum censura celebrasse, potest esse in conscientia certus non incurrisse in irregularitatem. Quod in simili notarunt Paludanus, in 4, dist. 18, quæst. 6; et Adrianus, in 4, quæst. 3 de Clavib., except. 7; et superius, tractando de Censuris in communi ostendimus hanc inconsiderationem æquiparari ignorantia, si æque involuntaria sit.

6. *Ignorantia aut occasio quæ non excusat a mortali excommunicatum ministrantem non*

excusat irregularitatem. — At vero, quando vel ignorantia vel quæcumque alia occasio non excusat a culpa mortali, non impedit quominus hæc irregularitas contrahatur; nam licet nonnulla verba, quibus jura utuntur, ut, *Si ausus fuerit, præsumpserit*, etc., videantur exigere culpam ex certa scientia seu contemptu, alia tamen sunt magis generalia; et in dict. cap. Apostolicæ, clare supponitur, si ignorantia culpabilis sit, necessariam esse dispensationem. Oportebit autem, ut tanta sit negligentia, quæ ad peccatum mortale sufficiat, tum quia hæc pœna est valde gravis, et ita culpam gravem præsupponit; tum etiam quia in illo textu dicitur: *Si forte ignorantia crassa, supina, aut erronea fuerit*, quæ non conveniunt ei ignorantia, quæ ex sola levi negligentia aliquo modo, id est, venialiter, culpabilis est. Quando autem debeat ignorantia supina seu crassa reputari, supra de censuris in communi tractatum est.

7. *An dubius de sua excommunicatione ministrando irregularitatem incurrat*. — *Quorundam opinio*. — Inquiri vero potest, quando aliquis est dubius de sua excommunicatione, an incurrat irregularitatem sacramentum ministrando. Respondeo: si postea constet non fuisse excommunicatum, certum est non incurrisse irregularitatem. Imo etiam si quis ministraret sacramentum, putans se esse excommunicatum, ac proinde graviter peccando ex conscientia erronea, re ipsa non incurreret irregularitatem, quamvis ex eadem conscientia teneatur se gerere ut irregularis, quamdiu durat; cum primum vero illi constiterit non fuisse excommunicatum, non indigebit alia dispensatione, quia hujusmodi pœnæ non incuruntur per actum intentatum seu existimatum, sed re ipsa perfectum, ut supra dixi de censuris in communi. At vero, si in prædicto casu dubii postea constet vere fuisse excommunicatum, tunc contractam fuisse irregularitatem affirmat Sylvester, v. *Irregularitas*, num. 15, vers. *Quintum*; idem Ugolinus, tab. 4, c. 14, n. 12, in fine, qui alios refert; et hi auctores nullum afferunt fundamentum. Favet autem responsio Innoc. III, in c. Illud, de Cler. excomm. minist., in illis verbis: *Quia tamen in dubiis via est tutior eligenda, etsi de lata in eum sententia dubitaret, debuerat tamen potius se abstinere, quam sacramenta Ecclesiastica pertractare*. Tamen hic textus non omnino convincit, tum quia casus illius magis fuisse videtur temeritatis ejusdam, quam